

Opravična št.:

Up-562/16, U-I-120/16

ECLI:

ECLI:SI:USRS:2017:Up.562.16

Akt:

Zakon o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14) (ZOPNI), 10., 11., 12., 13., 17., 17.a, 18. in 34. člen

Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. I Up 77/2015 z dne 30. 3. 2016 v zvezi s sklepom Upravnega sodišča št. I U 239/2015 z dne 18. 2. 2015

Izrek:

Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti 10., 11., 12., 13., 17., 17.a, 18. in 34. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14) se zavrže.

Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. I Up 77/2015 z dne 30. 3. 2016 v zvezi s sklepom Upravnega sodišča št. I U 239/2015 z dne 18. 2. 2015 se ne sprejme.

Evidenčni stavek:

Pobudnik nima pravnega interesa, če ne izkaže, da izpodbijana določba neposredno posega v njegov pravni položaj.

Ustavno sodišče ustavne pritožbe ni sprejelo v obravnavo, ker niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena Zakona o Ustavnem sodišču.

Geslo:

1.5.51.1.2.1 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku abstraktne presoje - Zavrženje pobude - Ker ni pravnega interesa.

1.4.51.4 - Ustavno sodstvo - Postopek - Procesne predpostavke (v vseh postopkih razen v postopku ustavne pritožbe) - Pravni interes za vložitev pobude.

5.3.13.18 - Temeljne pravice - Državljanke in politične pravice - Procesna jamstva, pravica do obrambe in poštenega sojenja „(19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31)“ - Enakost orožij „(22, 14)“.

1.5.51.2.3 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku odločanja o ustavni pritožbi - Nesprejem, ker je zadeva majhnega pomena.

1.4.10.6 - Ustavno sodstvo - Postopek - Vmesni postopki - Izločitev sodnika.

1.5.5.2 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Ločena mnenja članov - Odklonilna mnenja.

Pravna podlaga:

Člen 25.3, 55.b.2, Zakon o Ustavnem sodišču [ZUstS]

Opomba:**Dokument v PDF obliki:**

Polno besedilo:

Up-562/16-15
U-I-120/16-13
9. 11. 2017

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopkih za preizkus pobude in ustavne pritožbe Marije Lovšin, Ribnica, ki jo zastopa Odvetniška pisarna Nikola Maslovarić, d. o. o., Ljubljana, na seji 11. novembra 2017

sklenilo:

- 1. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti 10., 11., 12., 13., 17., 17.a, 18. in 34. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11 in 25/14) se zavrže.**
- 2. Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. I Up 77/2015 z dne 30. 3. 2016 v zvezi s sklepom Upravnega sodišča št. I U 239/2015 z dne 18. 2. 2015 se ne sprejme.**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnica je na podlagi prvega odstavka 4. člena Zakona o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 105/06, 62/10 in 109/12 – v nadaljevanju ZUS-1) vložila tožbo, da se ugotovi, da je tožena stranka z izdajo odredbe za izvedbo finančne preiskave št. Kt 560/08 z dne 21. 5. 2013, odredbe o podaljšanju finančne preiskave št. Ftp 5/13 z dne 8. 11. 2013, odredbe o podaljšanju finančne preiskave št. Ftp 5/13 z dne 21. 11. 2014 in zaključnega poročila finančne preiskave št. Ftp 5/2013/VB-KPL z dne 29. 9. 2014 ter s samo izvedbo postopka kršila 14., 22., 25., 33. in 35. člen Ustave, ter da se ugotovi, da so navedeni akti nezakoniti in da se jih odpravi. Upravno sodišče je tožbo zavrglo. Sprejelo je stališče, da niso izpolnjene procesne predpostavke iz prvega odstavka 4. člena ZUS-1, ker je pritožnici zagotovljeno drugo sodno varstvo v pravnem postopku po določbah Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (v nadaljevanju ZOPNI) ter z uporabo pravnih sredstev v navedenem pravnem postopku. Glede tožbenega zahtevka za odpravo posamičnih aktov, navedenih v 1. točki tožbenega zahtevka, je Upravno sodišče navedlo,

da izpodbijani akti niso upravni akti.

2. Vrhovno sodišče je zavrnilo pritožbo. Potrdilo je stališče Upravnega sodišča, da je pritožnici drugo učinkovito sodno varstvo zagotovljeno v pravnem postopku po določbah ZOPNI. Zavrnilo je pritožnične očitke, da v pravnem postopku odločajo zgolj o tožbenem zahtevku o ugotovitvi nezakonnosti premoženja, ne pa tudi o kršitvah človekovih pravic v fazi finančne preiskave. Namen finančne preiskave naj bi bil zbiranje dokazov in podatkov, ki so potrebni za odločitev o začasnem zavarovanju odvzema in začasnem odvzemu premoženja nezakonitega izvora in zoper katere osebe naj se začne postopek. Vrhovno sodišče je pojasnilo, da je vprašanje zakonitosti ravnanja oblastnih organov v fazi finančne preiskave vprašanje zakonitosti pridobljenih podatkov in dokazov, ki bodo uporabljeni v pravnem postopku.

3. Pritožnica zatrjuje kršitev 14., 15., 22., 23., 25., 29., 35. in 38. člena Ustave. Meni, da so sodišča s stališčem, da ima drugo učinkovito sodno varstvo zagotovljeno v pravnem postopku, kršila pravico do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave. Pritožnica zatrjuje, da nima drugega učinkovitega sodnega varstva zoper ravnanja državnih organov v finančni preiskavi na podlagi ZOPNI. Navaja, da je s tožbo zahtevala odpravo navedenih aktov Okrožnega državnega tožilstva. Pojasnjuje, da je primarno zahtevala ugotovitve kršitev človekovih pravic, odpravo nezakonitih aktov naj bi zahtevala zgolj kot način odprave posledic storjenih kršitev. Sodno varstvo v taki vsebini naj bi ji bilo zagotovljeno zgolj v upravnem sporu na podlagi 4. člena ZUS-1. Pravdno sodišče naj ne bi imelo pooblastil, da odpravi posamične akte, izdane v finančni preiskavi. Meni, da presoja zakonitosti dokazov, pridobljenih v finančni preiskavi, v pravnem postopku ne zagotavlja zadostnega varstva ustavnih pravic, ki so ji bile kršene.

4. Pritožnica zatrjuje, da ji je sodno varstvo v pravnem postopku zagotovljeno le, če je vložena tožba na podlagi 26. člena ZOPNI. Če tožba v pravnem postopku ne bi bila vložena, potem naj posameznikom sodno varstvo zoper kršitve človekovih pravic v finančni preiskavi ne bi bilo zagotovljeno.

5. V postopku finančne preiskave naj bi organi delovali kot oblastveni organi, zato bi morale biti njihovo ravnanje podvrženo sodni kontroli. Drugače bi lahko ravnali samovoljno in arbitrarno. Postopek finančne preiskave naj bi bil kazenske narave, zato bi morale biti preiskovancem v postopku finančne preiskave zagotovljene enake procesne in materialne pravice, kot jih imajo osumljenci v kazenskem postopku. Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13 in 87/14 – v nadaljevanju ZKP) naj bi vseboval jasne procesne določbe glede procesnih pravic strank. Preiskovancem bi morale biti zagotovljeno sodno varstvo zoper ravnanje policije, državnega tožilstva in sodišča v okviru opravljanja preiskovalnih dejanj. Pritožnica meni, da bi moral ZOPNI določati posebno pravno sredstvo zoper odredbo o uvedbi finančne preiskave, odredbo o podaljšanju preiskave in odredbo o razširitvi preiskave na povezane osebe. Tožba, ki jo na podlagi 26. člena ZOPNI vloži tožeča stranka (Okrožno državno tožilstvo), naj bi temeljila na podatkih, ki jih tožeča stranka kot oblastni organ pridobi v postopku finančne preiskave. Zato po stališču pritožnice pravdni postopek po ZOPNI ni klasični pravdni postopek, ki bi temeljil na načelu enakosti orožij v pravnem postopku in na načelu kontradiktornosti. Postopek v ZOPNI naj bi bil poseben postopek, v katerem so posamezniki v neenakopravnem položaju s tožečo stranko. Ker je v pravnem postopku država v privilegiranim položaju, naj bi bilo pritožnici učinkovito varstvo človekovih pravic zagotovljeno zgolj v upravnem sporu po 4. členu ZUS-1.

6. Pristojni organi naj bi na podlagi listin in podatkov, pridobljenih v finančni preiskavi, lahko izdali začasno odredbo o prepovedi obremenitve in odtujitve premoženja. Z začasno odredbo naj bi bilo poseženo v pravico iz 33. člena Ustave. Pritožnica s sodnim varstvom v pravnem postopku ne more doseči odprave začasne odredbe in ugotovitev kršitev človekovih pravic v postopku izdaje začasne odredbe. To pa naj bi pomenilo, da je sodno varstvo v pravnem postopku prepozno in zato neučinkovito.

7. Pritožnica meni, da so izpodbijani akti Okrožnega državnega tožilstva nezakoniti, ker naj bi Okrožno državno tožilstvo še pred uvedbo finančne preiskave razpolagalo s podatki, ki naj bi jih izbralo šele v okviru preiskave. Uvedba preiskave zoper pritožnico kot povezano osebo naj bi bila nezakonita tudi, ker je bila uvedena istočasno kot zoper osumljenca. Okrožno državno tožilstvo naj bi finančno preiskavo nezakonito dvakrat podaljšalo.

8. Pritožnica zatrjuje tudi, da uvedba finančne preiskave posega v njeni pravici iz 35. in 38. člena Ustave. Ker ZOPNI ne predvideva varstva zoper ti človekovi pravici, bi ga moralo zagotoviti Upravno sodišče v okviru 4. člena ZUS-1.

9. Pritožnica je hkrati z ustavno pritožbo vložila še pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti 10., 11., 12., 13., 17., 17.a, 18. in 34. člena ZOPNI. Pobudnica zatrjuje neskladnosti izpodbijane ureditve z 2., 33., 35. in 38. členom Ustave. Pravni interes za presojo ustavnosti izpodbijanih določb ZOPNI utemeljuje z vloženo ustavno pritožbo.

B. - I.

10. Pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti lahko da, kdor izkaže svoj pravni interes (prvi odstavek 24. člena Zakona o Ustavnem sodišču, Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS). Po drugem odstavku navedenega člena je pravni interes podan, če predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, katerega oceno pobudnik predlaga, neposredno posega v njegove pravice, pravne interese oziroma v njegov pravni položaj.

11. Pobudnica izpodbija 10., 11., 12., 13., 17., 17.a, 18. in 34. člen ZOPNI, ki urejajo izvedbo finančne preiskave, pravico do izjave preiskovanca in sodbo, izdano v pravnem postopku odvzema premoženja nezakonitega izvora. V primerih, ko izpodbijani predpis ne učinkuje neposredno, se lahko pobuda vloži šele po izčrpanju pravnih sredstev zoper posamični akt, izdan na podlagi izpodbijanega predpisa, hkrati z ustavno pritožbo pod pogoji iz 50. do 60. člena ZUstS (glej sklep Ustavnega sodišča št. U-I-275/07 z dne 22. 11. 2007, Uradni list RS, št. 110/07, in OdlUS XVI, 82). Pobudnica svoj pravni interes za presojo ustavnosti izpodbijanih določb ZOPNI utemeljuje z vloženo ustavno pritožbo, s katero izpodbija sklep Vrhovnega sodišča v zvezi s sklepom Upravnega sodišča, s katerim je bila tožba pritožnice zavržena zaradi pomanjkanja procesnih predpostavk. Pobudnica bi lahko izkazala pravni interes le za začetek postopka za oceno ustavnosti tistih zakonskih določb, na katerih temeljita sklepa, izpodbijana z ustavno pritožbo. Ker ne temeljita na izpodbijanih določbah ZOPNI, temveč na določbah ZUS-1, morebitna ugoditev pobudi ne bi mogla privedi do izboljšanja pobudničinega pravnega položaja. Zato pobudnica ne izkazuje pravnega interesa za začetek postopka za oceno ustavnosti izpodbijanih določb. Ustavno sodišče je njeno pobudo zavrglo (1. točka izreka).

B. - II.

12. Pritožnica nasprotuje stališču Upravnega in Vrhovnega sodišča, da niso izpolnjene procesne predpostavke iz 4. člena ZUS-1 za vsebinsko obravnavanje tožbe, ker je pritožnici drugo učinkovito sodno varstvo zagotovljeno v pravnem postopku na podlagi 26. člena ZOPNI. Pritožnica zatrjuje, da sta sodišči z navedenim stališčem posegli v pravico do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave.

13. Pravica do sodnega varstva pomeni, da ima vsakdo pravico, da o njegovih pravicah in dolžnostih ter o obtožbah proti njemu brez nepotrebne odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče. Sodno varstvo pravic posameznika zagotavlja prvi odstavek 23. člena Ustave, sodno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin pa še posebej in izrecno zagotavlja četrti odstavek 15. člena Ustave (tako Ustavno sodišče že v odločbi št. U-I-321/96 z dne 10. 10. 1996, Uradni list RS, št. 61/96, in OdlUS V, 133). Da ne bi nobena kršitev človekove pravice ali temeljne svoboščine ostala brez sodnega varstva, pa drugi odstavek 157. člena Ustave določa varovalko, da pristojno sodišče v upravnem sporu odloča tudi o zakonitosti posamičnih dejanj in aktov, s katerimi se posega v ustavne pravice posameznika, če ni zagotovljeno drugo sodno varstvo. V postopku subsidiarnega sodnega varstva po drugem odstavku 157. člena Ustave in prvem odstavku 4. člena ZUS-1 pristojno sodišče presoja zakonitost posamičnih aktov in dejanj, torej njihovo skladnost z zakonom, pri čemer je bistveno, da tak akt ali dejanje hkrati posegata tudi v človekove pravice ali temeljne svoboščine. Predpostavka za pristojnost sodišča v takih primerih je, da prizadeti osebi ni na razpolago kakšno drugo sodno varstvo, s katerim bi bilo mogoče učinkovito odpraviti zatrjevane nezakonitosti, ki hkrati pomenijo poseg v človekove pravice, ali kako drugače pred sodiščem doseči varstvo njenih pravic ali pravnih koristi.

14. Ključno vprašanje v sporih na podlagi drugega odstavka 157. člena Ustave oziroma prvega odstavka 4. člena ZUS-1 je, ali je tožniku zagotovljeno drugo sodno varstvo pravic. Da bi lahko sodišče, pristojno za odločanje v upravnem sporu, to sodno varstvo zaradi subsidiarnosti izključilo, mora odgovoriti na dve vprašanji: a) ali obstaja drugo (primarno) sodno varstvo, ki izključuje upravni spor, in če obstaja, katero sodno varstvo je to, ter b) ali je tako (primarno) sodno varstvo učinkovito. Šele pozitiven odgovor na obe vprašanji je lahko podlaga za to, da se sodišče, pristojno za odločanje v upravnem sporu, iz tega razloga izreče za nepristojno.^[1]

15. V obravnavanem primeru sta Upravno in Vrhovno sodišče odgovorili pritožnici na obe vprašanji; sprejeli sta stališče, da ima pritožnica za varstvo svojih človekovih pravic in temeljnih svoboščin na razpolago sodno varstvo v pravnem postopku, prav tako pa sta pritožnici pojasnili, zakaj naj bi bilo to drugo sodno varstvo učinkovito. Pritožnici sta podrobno obrazložili, kako in s kakšnimi zahtevki lahko doseže sodno varstvo v pravnem postopku, ki se začne na podlagi 26. člena ZOPNI in konča z izdajo sodbe na podlagi 34. člena ZOPNI. Izpodbijana sklepa Upravnega in Vrhovnega sodišča ne pomenita odločitve o zatrjevanih nezakonitih posegih v človekove pravice in temeljne svoboščine. Zato sklepa ne pomenita odrekanja sodnega varstva, temveč sta procesni odločitvi, ki pomenita le, da Upravno sodišče ni pristojno za odločanje ter da ima pritožnik učinkovito sodno varstvo na razpolago pred sodiščem splošne pristojnosti. To pa je stališče, ki samo po sebi ne pomeni posega v pravico do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena oziroma četrtega odstavka 15. člena Ustave.^[2]

16. Pritožnica meni, da je stališče Upravnega in Vrhovnega sodišča, da je sodno varstvo v pravnem postopku učinkovito, očitno napačno oziroma arbitrarno. Sodno varstvo v pravnem postopku naj bi bilo neučinkovito, ker: (1) pritožnica ne more doseči odprave posamičnih aktov, izdanih v finančni preiskavi; (2) ji sodno varstvo v pravnem postopku ni zagotovljeno, če ni vložena tožba na podlagi 26. člena ZOPNI; (3) ji v fazi finančne preiskave niso zagotovljena enaka procesna jamstva, kot jih imajo osumljenci v kazenskem postopku; (4) pristojni organi v fazi finančne preiskave kot oblastni organi pridobijo podatke, na katerih temelji tožba na podlagi 26. člena ZOPNI, zato je pritožnica v pravnem postopku v podrejenem položaju; in (5) pritožnica ne more doseči odprave začasne odredbe o prepovedi obremenitve in odtujitve premoženja, ki je izdana na podlagi podatkov, ki jih pristojni organ pridobi v okviru finančne preiskave, ker naj bi bilo sodno varstvo v pravnem postopku prepozno.

17. Ti očitki pritožnice bi lahko bili ustavnopravno upoštevni z vidika 22. člena Ustave. Pravica do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave prepoveduje sodniško samovoljo oziroma arbitrnost. To ustavno procesno jamstvo je po ustaljeni ustavnosodni presoji kršeno, kadar je sodna odločba že na prvi pogled očitno napačna oziroma kadar ni oprta na razumne pravne argumente, zaradi česar je utemeljeno sklepanje, da sodišče ni odločalo na podlagi zakona, temveč na podlagi kriterijev, ki pri sojenju ne bi smeli priti v poštev, torej samovoljno.^[3]

18. Vendar v konkretnem primeru ne gre za tak primer. Vrhovno sodišče je pritožnici pojasnilo, da je vprašanje zakonitosti ravnanja Okrožnega državnega tožilstva v postopku finančne preiskave vprašanje zakonitosti pridobljenih podatkov in dokazov, ki bodo uporabljeni v pravnem postopku. Pojasnilo ji je, da bo v okviru pravnega postopka lahko uveljavljala ugovor, da so bili dokazi tožeče stranke pridobljeni s kršitvijo človekovih pravic in zato v pravnem postopku ne smejo biti uporabljeni. Pravno sodišče bo na koncu postopka izdalo sodbo, zoper katero ima pritožnica pravna sredstva, vključno z ustavno pritožbo. V tem okviru pa bo lahko zatrjevala kršitve vseh človekovih pravic v postopku na podlagi ZOPNI.

19. Četrty odstavek 15. člena Ustave je *lex specialis* v razmerju do prvega odstavka 23. člena Ustave in prizadeti osebi zagotavlja, da lahko v sodnem postopku uveljavlja varstvo svojih človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Te se varujejo v vseh sodnih postopkih, ne le v t. i. subsidiarnem upravnem sporu. Glede učinkovitosti drugega sodnega varstva je Ustavno sodišče že sprejelo stališče, da za njegovo učinkovitost ni treba, da je prizadeti osebi pred pristojnim sodiščem zagotovljeno uveljavljanje enakih zahtevkov, kot jih lahko uveljavi v upravnem sporu zaradi varstva človekovih pravic. Zadostuje, da lahko oseba v okviru pravnega sredstva ali drugega zahtevka zatrjuje in uveljavlja tudi kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin (tako Ustavno sodišče v odločbi št. Up-360/09 z dne 3. 12. 2009, Uradni list RS, št. 105/09). Drugače povedano, v vsakem sodnem postopku se lahko, ob upoštevanju procesnih pravil, postavi tudi vprašanje varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin.^[4] Ustavno sodišče je že sprejelo stališče, da pravica do sodnega varstva ne pomeni pravice do točno določenega sodnega postopka (prim. odločbo št. Up-555/03, Up-827/04 z dne 6. 7. 2006 (Uradni list RS, št. 78/06, in OdlUS XV, 92). Ustavno sodišče je sprejelo tudi stališče, da ni nobenega dvoma, da različna pravna sredstva v različnih sodnih postopkih praviloma pomenijo "drugo sodno varstvo", ki izključuje subsidiarni upravni spor za varstvo človekovih pravic.^[5] Zato pritožnica kršitve 22. člena Ustave ne more utemeljiti z zatrjevanjem, da v pravnem postopku ne more doseči odprave posamičnih aktov, izdanih v postopku finančne obravnave.

20. Pritožnično zatrjevanje, da ji v fazi finančne preiskave niso zagotovljena enaka procesna jamstva kot osumljencem v kazenskem postopku, in njeno nestrinjanje s položajem tožene stranke v pravnem postopku po ZOPNI po vsebini pomeni nestrinjanje pritožnice z zakonsko ureditvijo v ZOPNI. Pritožnica lahko očitke o protiustavnosti zakonske ureditve uveljavlja v pravnem postopku in s pravnimi sredstvi zoper sodbo iz 34. člena ZOPNI, vključno z ustavno pritožbo in pobudo. Prepričanje pritožnice, da je ureditev finančne preiskave v ZOPNI protiustavna, še ne pomeni, da ji v pravdi ni zagotovljeno učinkovito sodno varstvo. Sodno varstvo v pravnem postopku bi bilo neučinkovito le, če pritožnica v pravnem postopku teh očitkov ne bi mogla uveljavljati.

21. Pritožnica zatrjuje, da ji v postopku finančne preiskave ni zagotovljeno sodno varstvo človekovih pravic, če po izvedeni finančni preiskavi tožba na podlagi 26. člena ZOPNI ni vložena. S temi očitki pritožnica ne more utemeljiti kršitve 22. člena Ustave, ker v njenem primeru ne gre za tak položaj. Iz prilog k ustavni pritožbi izhaja, da je v njenem primeru Okrožno državno tožilstvo tožbo na podlagi 26. člena ZOPNI vložilo.

22. Pritožnica navaja, da sodno varstvo v pravnem postopku ni učinkovito, ker je lahko na podlagi nezakonite finančne preiskave izdana začasna odredba o prepovedi odtujitve in obremenitve premoženja, ki neposredno posega v pravico iz 33. člena Ustave. Pritožnica ima zoper začasno odredbo zagotovljena pravna sredstva v okviru kazenskega postopka, vključno z ustavno pritožbo (peti odstavek 502.a člena ZKP v zvezi s 25. členom ZOPNI). Morebitna nezakonita ravnanja v fazi finančne preiskave, ki jim sledi začasna odredba o prepovedi odtujitve in obremenitve premoženja, lahko pritožnica uveljavlja s pravnimi sredstvi zoper navedeno začasno odredbo. Pritožnica s temi očitki zato ne more utemeljiti neučinkovitosti sodnega varstva v pravnem postopku.

23. Stališče Upravnega in Vrhovnega sodišča, da je pritožnici zagotovljeno učinkovito sodno varstvo v pravnem postopku, ni očitno napačno ali arbitrarno. Očitki pritožnice o kršitvi 22. člena Ustave so neutemeljeni.

24. Pritožnica v ustavni pritožbi obsežno navaja, zakaj naj bi bili izpodbijani posamični akti, izdani v finančni preiskavi, nezakoniti. S temi očitki pritožnica vsebinsko nasprotuje zakonitosti finančne preiskave in trdi, da so ji bile v postopku finančne preiskave kršene človekove pravice. Predmet te ustavne pritožbe ni presoja, ali je v postopku finančne preiskave prišlo do kršitve človekovih pravic pritožnice, temveč presoja, ali sta Vrhovno in Upravno sodišče z zavrženjem tožbe na podlagi 4. člena ZUS-1 kršili človekove pravice. Zato s temi navedbami pritožnica ne more utemeljiti te ustavne pritožbe.

25. Pritožnica zatrjuje tudi kršitev pravic iz 29. in 35. člena ter prvega odstavka 38. člena Ustave. Dejstvo, da sta Upravno in Vrhovno sodišče zavrgli tožbo pritožnice, samo po sebi še ne pomeni kršitve teh človekovih pravic. Pritožnica zatrjuje le napačnost odločitve, ne navaja pa razlogov, ki bi lahko bili upoštevni z vidika pravnih jamstev v kazenskem postopku, pravice do zasebnosti in pravice do varstva osebnih podatkov. Zato so očitki o kršitvi 29. in 35. člena ter prvega odstavka 38. člena Ustave neutemeljeni.

26. Pritožnica ni utemeljila kršitev pravic iz 14. in 25. člena Ustave, zato jih Ustavno sodišče ne more presojati.

27. Ustavno sodišče ustavne pritožbe ni sprejelo v obravnavo, ker niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena ZUstS (2. točka izreka).

C.

28. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi tretjega odstavka 25. člena in drugega odstavka 55.b člena ZUstS ter prve alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10 in 56/11) v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik in Marko Šorli. Sodnik dr. Rajko Knez je bil pri odločanju v tej zadevi izločen. Ustavno sodišče je sprejelo sklep s šestimi glasovi proti dvema. Proti sta glasovala sodnika Jaklič in Šorli. Sodnik Jaklič je dal odklonilno ločeno mnenje.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica

[1] Tako Ustavno sodišče že v odločbah št. Up-547/04 z dne 3. 3. 2005 (Uradni list RS, št. 29/05, in OdlUS XIV, 35), št. Up-661/04 z dne 12. 1. 2006 (Uradni list RS, št. 9/06), št. Up-1321/06 z dne 22. 5. 2008 (Uradni list RS, št. 59/08, in OdlUS XVII, 36) in v sklepih št. Up-2962/08 z dne 23. 6. 2009 in št. Up-438/09 z dne 24. 3. 2010.

[2] Primerjaj s sklepom Ustavnega sodišča št. Up-438/09, 10. točka obrazložitve.

[3] Primerjaj z odločbama Ustavnega sodišča št. Up-572/06 z dne 8. 11. 2007 (Uradni list RS, št. 107/07, in OdlUS XVI, 112) in št. Up-1381/08 z dne 23. 9. 2009 (Uradni list RS, št. 80/09).

[4] Glej sklep Ustavnega sodišča št. Up-438/09, 7. točka obrazložitve.

[5] Glej sklep Ustavnega sodišča št. Up-2962/08, 9. točka obrazložitve.

⇒

Up-562/16-16

U-I-120/16-14

25. 10. 2017

**Odklonilno ločeno mnenje sodnika DDr. Klemna Jakliča k sklepu št.
Up-562/16, U-I-120/16
z dne 5. 10. 2017
ter smiselno k sklepu št. Up-314/16-10, U-I-62/16-7
z dne 5. 10. 2017
ki se mu pridružuje sodnik Marko Šorli**

**Ustavni vidiki Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora: vprašanje
učinkovitega pravnega sredstva**

Glasoval sem proti obema izrekoma, ker po moji oceni pritožnica oziroma pobudnica nima na voljo učinkovitega sodnega varstva zoper zatrjevane hude posege v polje ustavno varovanih človekovih pravic. Finančna preiskava, ki je po Zakonu o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (v nadaljevanju ZOPNI) ne vodi sodnik, ampak zgolj tožilstvo v navezi s policijo in drugimi nesodnimi organi preiskovanja, lahko traja več kot leto in pol preden sploh pride do potencialnega (sic!) civilnega (sic!) postopka, v katerem naj bi na neki stopnji preiskovanka za nazaj lahko uveljavljala tudi kršitve iz naslova morebitnega protiustavnega posega v polje človekovih pravic. Takšno civilno varstvo po skoraj dveh letih preiskovanj brez možnosti pritožbe znotraj kvazikazenskopravnega postopka je daleč prepozno, da bi lahko bilo učinkovito za tako hude posege v polje človekove svobode. Omenjeni organi lahko skoraj dve leti brskajo po posamezničnih osebnih informacijah, vključno z vsemi bančnimi računi, njihovo vsebino, povezanimi osebami, zasebnem življenju, itd., ne da bi posameznica sploh vedela, da se je država priplazila v njeno ustavno zajamčeno sfero zasebnosti ter jo dolgoročno nadzoruje. Morda tega celo nikoli ne bo izvedela, ne glede na to, ali je bil poseg neupravičen/nezakonit/ protiustaven ali ne.

Tako zelo pozno *ex post* varstvo je neučinkovito tudi zato, ker, v primerih, ko bi bile takšne pristojnosti zlorabljene, ne more preprečiti nepovratnosti tovrstne že zagrešene dolgo trajajoče kršitve temeljnih človekovih pravic. V primerjalni ustavnosodni doktrini nesporno velja, da že sam vpogled države v podatke iz posameznikove zasebne sfere predstavlja poseg v človekove osebne pravice. Kadar pa dolgoročnega brskanja po posameznični zasebni sferi ni mogoče v kratkem roku vnaprej odpraviti niti takrat, ko bi bili takšni posegi povsem neutemeljeni, nezakoniti ali protiustavni, imamo opraviti s tipičnim primerom neučinkovitega sodnega varstva. Skoraj dve leti dolg poseg v temeljne človekove pravice zasebnosti postane nepopravljiv, saj ga za nazaj ne more izničiti, ali vsaj približno sanirati, nobeno prepozno *ex post* sredstvo, še najmanj civilno, ki poleg tega, da nima ustreznega sredstva sanacije kršitve, za presojanje kazenskopravnih in kvazikazenskopravnih posegov tako ali tako ni kvalificirano. Huda kršitev človekove svobode, kadar je bil poseg neupravičen, na ta način postane nepopravljiva.

Prav tako pritožnica oziroma pobudnica nima učinkovitega varstva pred Upravnim sodiščem. Tudi to sodišče, četudi bi morda lahko reagiralo prej kot civilno in tako vnaprej preprečilo vsaj dobršen del neupravičenih, nezakonitih, ali/in protiustavnih posegov, prav tako ni kvalificirano za odločanje o tako delikatnem področju, kot je kazenskopravni ali kvazikazenskopravni vdor države v sicer ustavno zajamčeno sfero posameznika. ZOPNI bi moral predvideti varovalke v smislu zgodnejšega, kazenskopravnega preizkusa tovrstnega prikritega plazenja države po intimni sferi posameznika. Le obstoj takšnega pravnega sredstva bi bil učinkovit; tj. takšen, ki bi upravičene, zakonite in ustavnoskladne posege potrdil in dopustil, neupravičene, nezakonite in protiustavne pa še dovolj hitro in učinkovito izločil oziroma preprečil. Prepozno pravno sredstvo, ki že po svoji naravi dolgo trajajočih priotipravnih posegov ne more preprečiti, temveč tovrstne posege v temeljne človekove pravice za skoraj dve leti vnaprej kar počez vse avtomatično dopusti, pri čemer v primeru kršitve tako hudega posega za nazaj nikoli več ne more popraviti, več kot očitno ni učinkovito. Vsekakor je takšno pravno sredstvo v očitnem nasprotju z ustavnim načelom sorazmernega omejevanja pravic (očiten obstoj učinkovitih sredstev, ob katerih je prav tako, in celo še bolj natančno, mogoče doseči isti legitimni zakonski cilj) in je s tem protiustavno.

Kadar ima opraviti z neučinkovitim pravnim sredstvom, Ustavno sodišče vselej pravilno šteje, da

je izčrpanje rednih pravnih sredstev (stopenj), kot predpostavka za sprejem ustavne pritožbe v odločanje pred Ustavnim sodiščem, izpolnjeno.[\[1\]](#) Zato bi enako moralo ravnati tudi v tem primeru. V razpravi na seji sem za morebitne protiargumente opisanim razlogom, ki pričajo o obstoju neučinkovitega pravnega sredstva, izrecno prosil (če ne drugega zato, da bi nemara prepričali tudi mene), a jih nisem dobil. Morda zato, ker jih ni? Morda zato, ker je še kaj silnejšega od argumenta? Že zaradi zvestobe osnovnim zahtevam po argumentativnem diskurzu torej, kar ustavno sojenje v svojem bistvu je, sklepa ne morem podpreti in ga štejem za neobrazloženega.

DDr. Klemen Jaklič
Sodnik

Marko Šorli
Sodnik

[\[1\]](#) Prav tako v primerih neučinkovitega pravnega sredstva že zakonska norma učinkuje neposredno in je, celo ne glede na siceršnjo pogojenost s sprejemom ustavne pritožbe, potrebno sprejeti tudi pobudo.

Vrsta zadeve:

ocena ustavnosti in zakonitosti predpisov in drugih splošnih aktov
ustavna pritožba

Vrsta akta:

zakon
posamični akt

Vlagatelj:

Marija Lovšin, Ribnica

Datum vloge:

7. 7. 2016

Datum odločitve:

9. 11. 2017

Vrsta odločitve:

sklep

Vrsta rešitve:

zavrženje
nesprejem ustavne pritožbe

Objava:

Dokument:

US31222